

בש"פ 1248/21 - סלאמה אבו סבילה נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון
בש"פ 1248/21

לפני: כבוד השופט י' עמית

המבקש: סלאמה אבו סבילה

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי
באר שבע בתיק עמ"ת 49622-01-21 שניתנה ביום
4.2.2021 על ידי כבוד השופט א' חזק

בשם המבקש: עו"ד אסתר בר ציון

החלטה

בקשת רשות לערור על החלטת בית המשפט המחוזי בבאר שבע (כב' השופט א' חזק) בעמ"ת 49622-01-21 מיום 4.2.2021, שקיבל את ערר המשיבה על החלטת בית משפט השלום באשקלון (כב' השופט א' כהן) במ"ת 11412-12-20 מיום 25.1.2021, והורה על מעצרו של המבקש עד לתום ההליכים המתנהלים נגדו.

1. נגד המבקש ונאשם נוסף הוגש ביום 6.12.2020 כתב אישום המייחס לו עבירות שעיקרן פריצה לבניין שאינו דירה וגניבת עופות. לפי כתב האישום הכולל שלושה אישומים, המבקש פעל יחד עם אחרים שזהותם ידועה למשיבה, ובשלושה מועדים שונים התפרצו לחווה לגידול עופות. באירוע הפריצה האחרון, הוא מושא האישום המרכזי, נתפסו חלק מהאחרים בעודם מנסים להימלט מהמטרה והוגש נגדם כתב אישום נפרד, בעוד המבקש המשיך בנסיעתו וברח מהשוטרים. במסגרת אישום זה מיוחסות למבקש עבירות נוספות של הפרעה לשוטר במילוי תפקידו, התעללות בבעל חיים, איסור הובלת בעלי חיים ברכב והסתייעות ברכב לעבור עבירה. בהקשר זה נציין כי על פי כתב האישום, העופות שנגנבו נדחסו באכזריות לרכב, חלקם נפלו אל מותם תוך כדי נסיעה, ולאחר שהרכב שבו נסעו הגנבים נתפס על ידי המשטרה, אותרו בו 330 עופות כאשר כ-150 מהם ללא רוח חיים.

2. בד בבד עם הגשת כתב האישום התבקש מעצרו של המבקש עד לתום ההליכים המשפטיים. ביום 21.12.2020 קבע בית משפט השלום כי קיימת תשתית ראייתית לכאורית למיוחס למבקש ולנאשם הנוסף, המבוססת בעיקר על האזנות סתר ואיכונים. עם זאת, נקבע כי בשים לב לכלליות כתב האישום, העדר נתונים ברורים ביחס למספר העופות הכולל שנגנבו, העדר ממצאים פורנזיים והעובדה שהמבקש והנאשם הנוסף לא נתפסו בשעת מעשה - מדובר בראיות שאינן ברף גבוה. בית המשפט הפנה את המבקש לשירות המבחן, ולאחר קבלת תסקיר ותסקיר משלים הורה על שחרורו למעצר בית מלא בפיקוח ערבים מסוימים. בהמשך, התיר בית המשפט למבקש לצאת במהלך שעות היום את מקום חלופת המעצר לצורך עבודה.

3. על החלטת בית משפט השלום לשחרר את המבקש לחלופת מעצר הגישה המשיבה ערר. בהחלטתו בערר, בית המשפט המחוזי ציין כי המשיבה לא ערערה על ההחלטה בדבר התשתית הראייתית, אך בהתחשב בראיות הקיימות כפי שפורטו על ידי בית משפט השלום, לא ניתן לומר כי רף הראיות בעניינו של המבקש "הוא רף שנמוך במידה רבה מן הרף הגבוה". בית המשפט המחוזי קבע כי בהינתן עברו הפלילי של המבקש, הכולל מאסר מותנה; היותו לכאורה חוליה משמעותית ביזום ובביצוע העבירות, כפי שעולה מהחלטתו של בית משפט השלום; ותסקיר שירות המבחן המלמד על מגמת הסלמה במעורבות המבקש בעבירות רכוש - לא היה מקום לסטות מהמלצת שירות המבחן להורות על מעצרו של המבקש בפיקוח אלקטרוני.

בית המשפט הוסיף וקבע כי לא ניתן להורות על שחרור לחלופה שהוצעה גם בשל העובדה כי היא מצויה בישוב שגב שלום, במרחק מקסימלי של 15 ק"מ מבית המבקש, וכי בנסיבות המקרה, העדר חלופה אחרת לא יכולה להוות נימוק לשחרור המבקש לחלופה שאינה בפיקוח אלקטרוני, קרוב לאזור מחייתו הטבעית.

בשורה התחתונה, בית המשפט המחוזי הורה על מעצרו של המבקש עד לתום ההליכים וקבע כי אם יאתר מקום מעצר בפיקוח אלקטרוני הוא יהיה רשאי להגיש בקשה מתאימה לבית משפט השלום. מכאן הבקשה שלפניי.

4. לטענת המבקש, בית המשפט המחוזי חרג מסמכותו כשהתייחס בהחלטתו לטיב הראיות ולמיקומה הגיאוגרפי של החלופה, זאת בהעדר כל טענה בעניין מטעם המשיבה. לשיטתו של המבקש, היעדר סמכותו של בית המשפט ליתן החלטה המרעה את מצבו בניגוד לעמדת המשיבה וללא כל בסיס עובדתי, מעלה סוגיה משפטית המצדיקה דיון ב"גלגול שלישי". עוד נטען, בין היתר, כי המלצת שירות המבחן ניתנה בעקבות בקשת בית משפט השלום לבחון אפשרות למעצר בפיקוח אלקטרוני, ואין בה כדי לכבול את שיקול דעתו; כי שירות המבחן אישר את חלופת המעצר שהוצעה במיקומה הגיאוגרפי; וכי יש להשוות את עניינו של המבקש לעניינם של המעורבים האחרים, שהמארג הראייתי לגביהם מבוסס יותר והם שוחררו למעצר בית לאחר קבלת תסקיר.

5. דין הבקשה להידחות אף ללא צורך בתגובה.

חרף טענותיו של המבקש, לא מצאתי כי הבקשה מעוררת שאלה עקרונית או מגלה נסיבות חריגות המצדיקות לקיים דיון נוסף בעניינו (ראו, למשל, בש"פ 4627/18 שהאב נ' מדינת ישראל, בפסקה 3 (14.6.2018)); בש"פ 2472/20 חדאד נ' מדינת ישראל, בפסקה 6 (10.4.2020)).

החלטתו של בית המשפט המחוזי מבוססת על התשתית הראייתית שעמדה בפני בית משפט השלום, ובכלל זאת, על הקביעה כי המבקש הוא היוזם העיקרי של העבירות ועל הערכת שירות המבחן כי מעצר בפיקוח אלקטרוני יביא לאפקטיביות הנדרשת ברמת הסיכון של המבקש. בהתחשב בהמלצתו הסופית של שירות המבחן, ובכך שממילא החלופה שהוצעה נעדרת תשתית המאפשרת מעצר בפיקוח אלקטרוני - ההחלטה בעניינו של המבקש תחומה לנסיבותיו ואינה מגלה עילה להתערבות ב"גלגול שלישי".

6. בשולי הדברים, אך לא בשולי חשיבותם.

עניינו בגניבה חקלאית "קלאסית". מרבית הגניבות החקלאיות נדונות בבית משפט השלום, ומטבע הדברים, כמעט שלא מזדמן לבית המשפט העליון לומר את דברו בנושא (בעבר היה ערר בזכות "גלגול שלישי" כך שהנושא הגיע לעיתים מזומנות יותר לפתחו של בית משפט זה).

גניבה חקלאית אינה גניבה רגילה, ואינה בגדר עבירת רכוש רגילה (על היקף התופעה ראו נורית יכימוביץ-כהן פשיעה חקלאית בישראל - נתונים ופעולות למיגורה (הכנסת, מרכז מחקר ומידע, 2016). הייחוד של הפשיעה החקלאית באה לידי ביטוי במספר תיקונים בחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין). כך, בתיקון מס' 98 לחוק העונשין משנת 2008 (הידוע במקומותינו כ"חוק דרומי" שנחקק בעקבות פרשה שהורתה בניסיון לגניבה חקלאית), נוסף סעיף 134 כלהלן:

הגנת בית מגורים, בית עסק ומשק חקלאי מגודר

(א) לא יישא אדם באחריות פלילית למעשה שהיה דרוש באופן מיידי כדי להדוף מי שמתפרץ או נכנס לבית המגורים, בית העסק או המשק החקלאי המגודר, שלו או של זולתו, בכוונה לבצע עבירה, או מי שמנסה להתפרץ או להיכנס כאמור.

(ב) הוראת סעיף קטן (א) לא תחול אם -

- (1) המעשה לא היה סביר בעליל, בנסיבות העניין, לשם הדיפת המתפרץ או הנכנס;
- (2) האדם הביא בהתנהגותו הפסולה להתפרצות או לכניסה תוך שהוא צופה מראש את אפשרות התפתחות הדברים.

ההתייחסות המיוחדת של המחוקק לנושא באה לידי ביטוי גם בהחמרת הענישה ובהגדרה ייחודית לגניבה החקלאית. כך, בתיקון מס' 101 משנת 2009 נוסף סעיף 384א הקובע כלהלן:

גניבה בנסיבות מיוחדות

384א. (א) הגונב דבר כמפורט להלן, דינו - מאסר ארבע שנים:

(1) דבר המשמש חלק מקווי תשתיות, מיתקני תשתיות או חיבור אליהם, או דבר שמטרתו הבטחת בטיחות הציבור;

עמוד 3

(2) דבר המשמש כלי עבודה או אמצעי להפקת פרנסתו של אדם, ובכלל זה כלים חקלאיים, תוצרת חקלאית, בקר או מקנה, ובלבד שערכו של הדבר הנגנב עולה על 1,000 שקלים חדשים;

(3) דבר בעל ערך תרבותי, מדעי, היסטורי, דתי או אומנותי.

(ב) הגונב דבר שערכו עולה על 500,000 שקלים חדשים, דינו - מאסר שבע שנים.

החמרת הענישה לארבע שנים על פי סעיף זה, בשונה מעבירת גניבה רגילה לפי סעיף 384 לחוק העונשין, מוציאה את העבירה מגדר עוון לעבירה של פשע.

החמרת הענישה באה לידי ביטוי גם בתיקון מס' 117 משנת 2014, ובעבירה לפי סעיף 494 לחוק העונשין הוחמר העונש משלושה חודשים לששה חודשים:

כניסה לשטח חקלאי

(א) העושה אחת מאלה, ואין בידו להוכיח הרשאה או הצדק כדין, דינו - מאסר שישה חודשים או קנס כאמור בסעיף 61(א)(2):

(1) נכנס לגן, או לקרקע זרועה או מוכנה לזריעה או שיש בה קמה או עשב שנזרע למרעה, או שוהה בגן או בקרקע כאמור;

(2) גורם שחיה תיכנס לגן או לקרקע כאמור בפסקה (1) או לקרקע שהיתה מעובדת תוך שנים-עשר החדשים שקדמו לכניסה, או שתשהה שם, או מניח שחיה שלו או שברשותו תיכנס או תשהה כאמור.

ואכן, במישור הענישה אמר בית משפט זה את דברו:

"תסכולו של החקלאי המוצא בהשכימו בבוקר, ולעתים באמצע היום, כי בקרו או צאנו נגנבו בולט במיוחד, כיוון שלא תמיד ניתן לנעול 'רכוש חי' כזה, הרועה בשדה, באופן הרמטי - וגם הביטוח לכך ככל הנראה יקר (ע"פ 2943/06 חילו נ' מדינת ישראל, פסקה ז (1.9.2006))."

7. עניינו במישור המעצר, וגם במישור זה אנו מוצאים התייחסות בפסיקת בית משפט זה לנושא של פשיעה חקלאית:

"העבירה המיוחסות למבקש - גניבת בקר - היא עבירה חמורה [...] ולא בכדי יחד לה המחוקק דבר חקיקה עצמאי" (בש"פ 1782/13 חליחל נ' מדינת ישראל (10.3.2013))

וכן:

"אכן במקרה שבפני, מדובר בשרשרת של עבירות רכוש חמורות, אשר בוצעו בידי מספר משתתפים, במספר רב של מקרים ובאופן שיטתי, תוך שימוש ברכבים גנובים, אשר שימשו לביצוע גניבות הבקר והצאן. נראה כי יש בעבירות אלה, כמו בפרשת פרנקל האמורה לעיל, משום סכנה לביטחון הציבור וכן קיומה של עילת מעצר (בש"פ 9407/03 גריפאת נ' מדינת ישראל (4.11.2003))."

כשלעצמי, אני סבור כי יש לשנות את נקודת המוצא לגבי מי שנתפס כשהוא מבצע גניבה חקלאית, זאת, לא מחמת העובדה שגניבות חקלאיות הפכו למכת מדינה – שהרי מכת מדינה אינה עילת מעצר כשלעצמה – אלא בשל המסוכנות האינהרנטית הטבועה בעבירות אלה. התפיסה כי מדובר בעבירת רכוש גרידא אינה במקומה. במקרים רבים הגניבה החקלאית כרוכה גם בהתפרצות למבנה או לשטח סגור ונעשית בצוותא על ידי מספר פורצים. אך גם כאשר הפשיעה החקלאית נעשית בשטח פתוח (כמו גניבת מרעה או יבולים או ציוד חקלאי), הרי שהפשיעה החקלאית נעשית מתוחכמת יותר ויותר. יש בפשיעה החקלאית מסוכנות אינהרנטית בשל הפוטנציאל להתפתחות אלימה במפגש אפשרי בין החקלאי המבקש להגן על פרי עמלו לבין הפורץ באישון לילה. מי שמגיע בלילה רעול פנים, מי שמגיע בלילה עם אחר או אחרים, מי שאינו חושש להימלט מהמשטרה (מה שידוע במקומותינו כתופעת המרדפים. וראו מרדפים בעקבות גניבת עגלים: בש"פ 1608/06 הייב נ' מדינת ישראל (7.3.2006); בש"פ 835/06 חילו נ' מדינת ישראל (28.2.2006)) – כל אלה, ביחד ולחוד, הם אינדיקציות למסוכנות הטבועה בעבירה של גניבה והתפרצות בכלל, ועבירה של גניבה והתפרצות למטרת גניבה חקלאית בפרט.

כפי שנזדמן לי לומר בעבר "פריצה לבית או לחצרים מערערת את הבטחון האישי של הציבור וגניבת רכב עלולה, בהאידנא, להפוך חיש מהר למרדף משטרתי על כל הסכנות הכרוכות בכך" (בש"פ 45/10 מסארוה נ' מדינת ישראל, פסקה 6 (8.1.2010)). איננו צריכים להרחיק את עדותנו, שהרי במקרה דנן התנהל מרדף אחר הפורצים שפרקו מהרכב והחלו נמלטים עד שנתפסו על ידי השוטרים. המבקש, על פי הנטען בכתב האישום, נהג ברכב אחר והמשיך בנסיעתו כך שלעומת האחרים לא נתפס "על חם".

8. כל העוסק במלאכת המעצרים יודע כי כל החלטת מעצר היא בבחינת "תפירה ידנית" על פי המעשה והעושה, וכל מקרה ונסיבותיו וכל נאשם ונסיבותיו. לא אמרנו דברים שאמרנו אלא כדי להסב תשומת לב הערכאות הדיוניות כי כאשר בפשיעה חקלאית עסקינן, היד על הדק השחרור אינה צריכה להיות קלה.

9. סוף דבר, שהבקשה נדחית.

ניתנה היום, י"ב באדר התשפ"א (24.2.2021).

שׁוֹפֵט